

Problema irlandeză

☉ Marea Foamete din 1845-49. “Mana cartofilor e de la Dumnezeu, dar foamea e de la englezi” era o vorbă amară, des rostită în acea perioadă. Exportul nesăbuit al altor produse alimentare irlandeze și dezinteresul manifestat de guvernul britanic au agravat această situație.

☉ O caricatură a liderilor irlandezi Charles Stuart Parnell și John Dillon în închisoare. Parlamentarii din Camera Comunelor, membri ai Partidului Naționalist Irlandez, conduși de Parnell, au obținut o serie de concesii în schimbul sprijinului acordat Partidului Liberal al lui William Gladstone.

Mary Evans Picture Library

În ciuda a secole de invazii și colonizări, Irlanda nu s-a împăcat niciodată cu ideea dominației străine. Dominația engleză și mai târziu cea britanică au schimbat radical cursul istoriei irlandeze.

Începând cu secolul al V-lea î.Hr., Irlanda a fost cucerită de celti; aceștia s-au organizat ulterior în regate, care erau conduse de Marele Rege. Irlanda nu a fost niciodată cucerită de romani, astfel încât limba, cultura și stilul de viață celtic au supraviețuit secole de-a rândul.

După ce romanii au părăsit teritoriile britanice, irlandezii s-au numărat printre popoarele care au invadat și uneori s-au stabilit pe coastele britanice. Printre cei stabiliți în aceste regiuni s-au numărat și nativii din Dalriada, în Irlanda de Nord, care au emigrat în Argyllshire la începutul secolului al VI-lea și au constituit nucleul viitoarei Scoții.

Irlandezii fuseseră convertiți la creștinism în secolul al V-lea, mai ales datorită sfântului Patrick; misionarii irlandezi printre care Columba și Aidan au avut o activitate intensă în insulele Britanice și în vestul Europei. O perioadă, creștinismul celtic a fost diferit în anumite privințe de cel roman, dar printr-o decizie a Sinodului de la Whitby (664) Roma

a avut câștig de cauză, iar celtii au acceptat acest lucru la scurt timp.

La sfârșitul secolului al VIII-lea Irlanda a suferit de invaziile vikingilor. Primele adevărate orașe, printre care și Dublin, au fost întemiate de vikingi; ei au fost în cele din urmă înfrânți de Marele Rege Brian Boru (Brian Boraimhe) în bătălia de la Clontarf (1014).

Ocupația anglo-normandă

Brian a fost ucis la Clontarf, iar Marele Rege care i-a urmat nu a avut autoritatea necesară pentru a uni Irlanda. Apoi, în 1169, o expediție anglo-normandă a venit în Irlanda, chemată de una dintre părțile implicate în războaiele tribale irlandeze. Conduși de Richard, conte de Clare, numit și “arc încordat”, normanzii au devenit în curând o forță independentă. Succesul lor l-a determinat pe Henry II, rege al Angliei, să vină de urgență în Irlanda în 1171 și să ia întreaga țară sub conducerea sa. Astfel au început șapte secole de stăpâniri succesive normandă, engleză și britanică.

Aristocrația anglo-normandă din Irlanda, la fel ca vikingii, a fost absorbită în cultura celtică pe care inițial încercase să o domine. În același timp, datorită mișcărilor caracteris-

tice Angliei medievale, regii englezi au avut puțină autoritate în Irlanda, în afara regiunii Pale – aflată în vecinătatea Dublinului.

În secolul al XVI-lea în Anglia s-a dezvoltat un puternic aparat de stat sub conducerea Tudorilor, cu consecințe fatale asupra Irlandei. Henry al VIII-lea s-a proclamat rege al Irlandei și a abolit multe din instituțiile feudale ale acesteia. Atunci când puterea a revenit Reginei Elizabeta I (1558-1603), a luat naștere un nou conflict între irlandezi și englezi – între timp Anglia devenise protestantă, iar Irlanda nu renunțase la “vechea religie” romano-catolică.

Conflictul religios

Intoleranța caracteristică acelei perioade a făcut ca divergențele religioase să amărască și mai mult rebeliunile prin care irlandezii sperau să înlăture dominația engleză. Situația a fost și mai mult agravată de cererile de ajutor lansate de irlandezi către spanioli și italieni – țări romano-catolice – care amenințau deja siguranța imediată a Angliei. În consecință, Războaiele Irlandeze au fost sângeroase și sălbatice și s-au încheiat în 1603 cu înfrângerea conducătorului rebel, Earl al regiunii Tyrone, în bătălia de la Kinsale.

Hulton Getty

Popperfoto

Syndication International

▲ Ruinele clădirii Poștei din Dublin, după revolta de Paște din 1916. Execuția a 14 rebeli a întors opinia publică împotriva britanicilor.

● Prizonieri ai IRA de la tabăra Long Kesh. Din anii 1920, Irlanda de Nord a devenit adepta trimiterii în închisoare fără organizarea unui proces.

● Eamon de Valera în 1923. Un veteran al Revoltei de Paști, de Valera s-a opus în 1921 semnării tratatului cu Marea Britanie. El a devenit mai târziu președinte al Republicii Irlandeze.

aceste evenimente încât s-a decis să înăsprescă controlul asupra Irlandei. La acea vreme Irlanda, deși sub conducerea coroanei își avea propriul parlament (exclusiv protestant). Dar, în 1801, o mituire la scară mare a convins Parlamentul irlandez să semneze un act de unificare cu Marea Britanie. Anglia, Țara Galilor, Scoția și Irlanda formau acum Regatul Unit, condus de Guvernul și Parlamentul de la Westminster, unde fiecare dintre cele patru provincii își trimiseseră reprezentanți.

În 1803 o revoltă izbucnită în Dublin, condusă de Robbert Emmet, a eșuat și pentru un timp orice acțiune revoluționară a fost discreditată. Noul lider irlandez, Daniel O'Connell, "Eliberatorul", susținea mișcările legale. O'Connell a obținut recunoașterea Emancipării Catolice (1829), un act care permitea catolicilor din Irlanda și alte părți ale Regatului Unit să voteze și să ocupe funcții. Dar nu și-a atins cel mai important obiectiv – guvernare autonomă ("Home Rule") pentru Irlanda.

Mana cartofilor care a lovit Irlanda în 1845 a generat un dezastru. Cartoful era hrana de bază a săracilor și când recolta a fost distrusă, guvernul britanic nu a reușit să ia măsuri eficiente. Ca urmare a Marii Foamete a Cartofilor, au murit aproape un milion de oameni și mult mai mulți au emigrat în SUA. Traul mizer din Irlanda a transformat emigrarea într-un fenomen obișnuit și timp de un secol populația Irlandei s-a aflat în declin, în timp ce restul Europei înflorea.

Problema irlandeză

După Marea Foamete, politicile revoluționare au renăscut sub forma societăților secrete. Irlandezii din SUA au fondat Frăția Feniană, dar numeroși alți revoluționari irlandezi erau impropriu numiți feniani. După o revoltă eșuată în 1867, în Parlament atmosfera a devenit destul de tensionată.

Unul dintre principalele motive a fost faptul că Gladstone, liderul Partidului Liberal englez simpatiza cu cauza irlandeză. Pe de altă parte, Partidul Național Unificat al Irlandezilor, condus de Charles Parnell, exercita o influență importantă în Camera Comunelor, deseori stabilind un echilibru între liberali și conservatori. Între timp țărani irlandezi organizau boicoturi și diferite alte acțiuni împotriva proprietarilor de pământuri asupritori.

În consecință, "problema irlandeză" a devenit un subiect dezbătut cu aprindere în politica britanică, iar la sfârșitul secolului XIX o serie de reforme au îmbunătățit poziția țărâniei și au înlăturat multe nemulțumiri ale

Baza puterii regiunii Tyrone era o provincie puțin locuită și cultivată din nord – Ulster. Când James VI al Scoției a moștenit tronul Angliei ca James I (1603), a luat măsuri imediate pentru a încerca cucerirea definitivă a Ulsterului. Profitând de o revoltă a irlandezilor, James a confiscat proprietățile conducătorilor irlandezi rebeli, i-a izgonit pe irlandezii nativi de pe pământul lor și a adus în locul lor englezi și scoțieni protestanți.

Din acest moment Ulster a devenit fortăreața protestantismului, certat cu irlandezii supuși Papei din restul țării. Irlanda catolică s-a revoltat în anii 1640, până când Oliver Cromwell a intervenit în persoană și a învins opoziția din fortărețele de la Wexford și Drogheda, masacrându-le garnizoanele. Mai târziu, când James II, regele catolic al Angliei a sosit în Irlanda după pierderea tronului în favoarea lui William și a lui Mary, irlandezii de aceeași religie s-au ridicat din nou pentru a-i susține cauza. Orașul protestant Londonderry a fost asaltat în 1689 dar a rezistat eroic până au sosit întăriri; ulterior William l-a învins pe James în bătălia de la Boyne (1690).

Aceste evenimente au întărit credința irlandezilor protestanți că erau purtătorii unei tra-

diții și identități diferite de restul irlandezilor; ei au fost totodată glasul protestanților din următorii 300 de ani. În același timp, irlandezii catolici erau pedepsiți pentru actele lor rebele. Pământurile le erau confiscate și au fost promulgate legi care au desființat clasa proprietarilor catolici și dreptul catolicilor la vot, sau de a practica profesii intelectuale. În afara regiunii nordice, irlandezii au devenit țărâniea săracă a Irlandei, dominați de o mică clasă conducătoare protestantă care includea și proprietarii de pământuri.

Sărăcia și opresiunea

În secolele XVIII și XIX, populația irlandeză era ținută în condiții mizere de proprietarii de pământuri tiranici, iar britanicii luaseră măsuri pentru a împiedica industriile irlandeze să se transforme într-o concurență efectivă. În consecință protestanții, dar și catolicii, au început să manifeste nemulțumiri serioase și de ambele părți au existat persoane care au susținut Revoluția Franceză. Ei au format Irlanda Unită, o societate condusă de Wolfe Tone, care a organizat o revoltă națională în 1798 – ce a fost înăbușită cu brutalitate.

Guvernul Britanic a fost atât de speriat de

catolicilor. Însă două încercări de a obține autogovernarea pentru Irlanda au eșuat în 1886 și 1893. În 1893, Camera Comunelor a votat o lege a autonomiei legislative, dar aceasta a fost respinsă de Camera Lorzilor.

După o lungă perioadă de absență de la guvernare, liberalii au revenit la putere în 1906. Când politica lor de impozite i-a adus în conflict cu Camera Lorzilor, au reușit abolirea dreptului de veto al lorzilor (prin Legea Parlamentului din 1911) cu ajutorul irlandezilor naționaliști, membri ai Parlamentului.

Anularea dreptului de veto a permis adoptarea legii autogovernării, dar ideea a declanșat o criză majoră. Irlandezii protestanți din nord s-au opus vehement unei măsuri care i-ar fi transformat într-o minoritate în Irlanda autogovernată, iar atunci când – cu acceptul pasiv al conservatorilor britanici – au fost introduse ilegal arme în Ulster, războiul civil părea inevitabil. Legea autogovernării a fost votată în 1914, deși intențiile exacte ale Guvernului nu erau clare. În același an, o dată cu izbucnirea celui de al doilea război mondial, legea a fost suspendată și problema dată la o parte.

Cauza republicană

Deși majoritatea irlandezilor sprijineau autogovernarea, doar o minoritate doreau separarea completă de Marea Britanie. De Paști, în 1916, un grup de separatiști republicani au organizat o revoltă în Dublin, ocupând sediul Poștei și alte poziții strategice, rezistând Armatei Britanice timp de câteva zile. În ciuda admirației manifestate pentru dârzenia lor, majoritatea irlandezilor dezaprobau actele lor – până când guvernul britanic a făcut greșea să-i împuște pe Padraic Pearse, James Connolly și alți lideri ai revoltei de Paști. Ei au ajuns să fie priviți în curând ca martiri și au apărut mulți adepți ai republicanismului.

Acest lucru a devenit evident în alegerile postbelice din 1919, când un partid revoluționar republican, Sinn Fein, a câștigat detașat în fața naționaliștilor irlandezi moderați. Când Sinn Fein a încercat să pună bazele propriului său guvern irlandez, s-a declanșat un război de guerrilă între aripa militară a partidului – Armata Republicană Irlandeză (IRA) – și trupele britanice împreună cu forțele mercenare "Black and Tan".

Atrocitățile din timpul luptelor au făcut imposibilă reconcilierea dar nici una dintre părți nu a reușit să obțină o victorie clară. În cele din urmă, în 1921, liderii republicani au fost nevoiți să accepte divizarea Irlandei. Cea mai mare parte a țării a devenit Statul Irlandez Liber (Eire), autogovernat; însă cele șase districte nordice, unde protestanții erau majoritari, au rămas parte a Marii Britanii.

O aripă a mișcării republicane, condusă de Eamon de Valera, a refuzat să accepte acest compromis, dar a fost înfrântă în războiul civil următor de trupele guvernului Statului Liber. Teoretic, Statul Liber era un dominion britanic, dar tradiția republicană a rămas puternică și legăturile cu Marea Britanie au fost treptat erodate. Aceste legături au dispărut cu desăvârșire în 1949, când a fost proclamată independența Republicii Irlandeze.

Irlanda de Nord se guverna în mare parte singură, prin propriul Parlament. Aceasta însemna că provincia era dominată de o majoritate protestantă, în timp ce cea mai mare parte a minorității catolice era discriminată în

Syndication International

▶ Ian Paisley (stânga) conducând o paradă a protestanților. Ca fondator al Bisericii Libere Presbiterane din Irlanda de Nord și ca apărător înfocat al protestantismului din Ulster, el a organizat împreună cu Consiliul Muncitorilor din Ulster greva care a paralizat provincia în 1974.

▶ Explozia unei bombe distruge un magazin din Londonderry. Într-o încercare de a pune capăt controlului britanic asupra provinciei, campaniile teroriste ale IRA au avut drept țintă Anglia dar și Irlanda de Nord, începând din anii '70.

▶ O paradă a Asociației pentru Apărarea Ulsterului (UDA). O forță militară loialistă (adică protestanți și adversară a rupeii de Marea Britanie) a UDA a avut de asemenea un rol important în greva generală din 1974. Deoarece astfel de organizații (catolice sau protestante) sunt adesea implicate în activități ilegale, membrii lor își ascund identitatea în spatele unor măști.

LIFE PICTURES

Camera Press

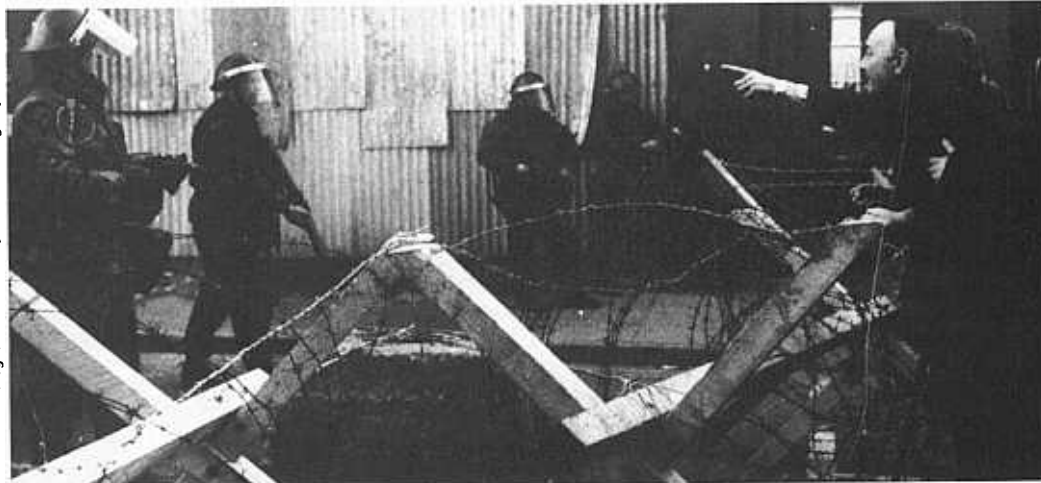
DATE IMPORTANTE

- 1169-70**
Irlanda este cucerită de anglo-normanzi
- 1608**
Ulsterul – așezământ anglo-scoțian
- 1641-1649**
Revolta irlandeză, înăbușită de Cromwell
- 1689**
Asaltul fortăreței Londonderry
- 1690**
Bătălia de la Boyne
- 1798**
Revolta Irlandezilor Uniți
- 1801**
Actul de Uniune
- 1803**
Revolta condusă de Emmet Robert
- 1829**
Emanciparea catolicilor
- 1845-1849**
Marea Foamete
- 1886, 1893**
Propunerile de legi cu privire la autogovernare eşuează
- 1890**
Căderea lui Parnell
- 1914**
Promulgarea legii autogovernării; izbucnirea primului război mondial
- 1916**
Revolta de Paște din Dublin
- 1919-1921**
Partidul Sinn Fein câștigă alegerile
- 1921**
Statul Liber al Irlandei
- 1949**
Proclamarea Republicii Irlandeze
- 1968**
Mișcări pentru drepturi civile în Nord
- 1969**
Trupe britanice sunt trimise în Irlanda de Nord
- 1972**
Irlanda de Nord este condusă direct de la Westminster
- 1973-74**
Încercarea de împărțire a puterii în Irlanda de Nord eşuează

▲ Un militant al IRA patrulând în Belfast.

● William III pe o pictură murală. El a impus dominația protestantă în bătălia de la Boyne.

▼ 30 ianuarie 1972, Londonderry. Trupele au tras asupra militanților pentru drepturi civile. 13 persoane au fost ucise în cursul așa-numitei "Duminici Sângeroase".

Magnum Distribution/John Hillson Agency

privința dreptului de vot, obținerea unui loc de muncă sau a unei locuințe. Însă, excepțând câteva atacuri din partea militanților republicani sub vechiul stindard IRA, Irlanda de Nord a rămas liniștită câteva zeci de ani.

În 1968 activiștii catolici din Irlanda de Nord s-au ridicat din nou, nu ca revoluționari republicani, ci pentru recâștigarea drepturilor civile refuzate de atâta timp. Un răspuns evaziv din partea guvernului britanic și imensa ostilitate a protestanților din Ulster au zădărnicit mișcarea și violența a escaladat. IRA a început o campanie de bombardamente și

atentate iar organizațiile protestante din Ulster – precum Asociația de Apărare a Ulsterului (UDA) – au răspuns la fel. În 1969 trupele britanice au pătruns în provincie încercând inutil să restabilească pacea, iar în 1972 Parlamentul Irlandei de Nord, majoritar protestant, a fost înlocuit cu guvernare directă din Westminster.

Antagonismele s-au intensificat și o încercare de împărțire a puterii (1973-74) a eșuat când lucrătorii protestanți au organizat o grevă generală. Au urmat zeci de ani de violențe și negocieri de pace fără rezultat, fără un sfârșit previzibil, în pofida încetării focului în 1996.